

Milan Jindrák:

Vzpomínka na květen 1945 v Nadějkově

Vášení čtenáři, je neuvěřitelné, jak ten čas letí, ale v letošním roce to bude již 60 let od onoho května roku 1945, kdy skončila jedna z nejstrašlivějších válek v dějinách Evropy a vlastně i světa. Ti, kteří byli tehdy dospělí, už mezi námi nejsou, a proto se ujímám těchto pár řádek já, kterému bylo tehdy 13 let. Jako každý kluk v tomto věku jsem se zajímal o veškeré dění, snažil se být při všem a všude natolik, že jsem i několik hodin strávil ve sklepě, kam jsem byl zavřen, vlastně ke svému dobru, ze strachu rodičů, abych nepřišel k nějaké úhoně. Tehdy mi to připadalo kruté, ale dnes to chápu a akceptuji. Chtěl bych podat pravdivý obraz těch několika slavných dnů, kdy jsme začali pomalu svobodně dýchat a myslet, i když to někteří občané hnali do extrémů.

První dny května byly plné vzruchu, blížila se fronta, již koncem dubna bylo k nám slyšet občas, jako vzdálená bouře, hřmění děl a na obloze se už dlouhou dobu před tím objevovaly bílé pruhy ze spalin spojeneckých letadel, letících ve velikých výškách, jako je vidíme dnes nad Nadějkovem běžně. Tehdy to však byly celé svazy bombardérů a je doprovázejících stíhaček, které shazovaly celé plejády aluminiových proužků, aby nebyly zaměřeny německými radary. Občas dopadla do okolí Nadějkova i odhozená nádrž od leteckého paliva.

Uzavírala se poslední kapitola války, když 5. května vypuklo Pražské povstání, přinesl nám o tom zprávy Český rozhlas. Jelikož tehdy málokterá domácnost rozhlasový přijímač vlastnila, stala se centrem dění nadějkovská pošta, která tehdy byla umístěna v přízemí patrového domu nad Ctiborovými. Tam poštovník Vančata umístil do okna rádio a tam se také shlukovali zvědaví posluchači a roznášeli odtud zprávy těm, kteří aparát neměli. Pamatuji si, jak mi jezdil mráz po zádech, když jsem slyšel zoufalé volání Prahy o pomoc, vysílané anglicky i rusky. Tam jsme se také dozvěděli o pomoci Vlasovovy armády, která vlastně Prahu zachránila před zničením, když se postavila proti divizím SS, které se blížily ku Praze, aby povstání potlačily. To, že to nebylo komunistickým režimem nikdy přiznáno, je jiná kapitola.

Mládež, plná nadšení, zabívala německé nápisy a spálila vlajku s hákovým křížem, ozdobila klogy trikolorami a tu a tam se objevil i československý prapor. V hostinci „U bílého lva“ se za hlučné debaty tvořil revoluční národní výbor. Někteří občané si připíchli na rukávy rudou hvězdu v bílém poli, jako zplnomocněnci národního výboru.

Po vyslechnutí dalších zpráv, které byly vysílány ve dne v noci a zvláště po zprávách ze Sedlce, kde několik nerozvážných občanů si na Němce ještě 7. května vystřelilo, a tito zapálili školu a 20 mužů zastřelili, revoluční nadšení poněkud ochladlo. I přes naši osadu toho dne přejela kolona vojenských vozidel s plně ozbrojenými vojáky, připravenými k palbě. Nedlouho po nich se začaly hrnout německé oddíly ze všech stran a směřovaly na Milevsko. Když některému vozidlu došel benzín, vojáci nechali auto v příkopě a pokračovali dále, jak se dalo. Vše jsem to ještě s několika kamarády pozoroval z vrchu nad Petříkovicemi, kde dnes stojí drůbežárna. Všichni občané měli radost z toho útěku, ale tam, kde se postavili na odpor, kruté na to doplatili, jako v Sedlci.

8. května přijelo z Votic auto s proklamacemi o osvobození Československa od německé okupace a rozhlas vysílal zprávu, že Rudá armáda vstoupila do Českých Budějovic. Tehdy se shluklo několik mladíků a s označením RG (revoluční garda) se ozbrojili několika puškami a revolverem, svůj hlavní stan umístili v zámku a v parku si „hráli na partyzány“ střílejíce do stromů. Jejich první revoluční činností bylo nejen přeřezání drátů telefonického spojení na Chyšky, ale jako by to nestačilo, podřezali i sloupy a tak vlastně přerušili spojení Nadějkova s okolím. O jejich další činnosti se zmíním později.

Konečně 9. května, kdy malí i velcí očekávali na náměstí příchod spojeneckých vojsk, přijelo od Sedlce nákladní auto plné vojáků v sešlých uniformách bez hodností, mluvících anglicky. Byli to Australané osvobození ze zajetí. Byli uvítáni a pohoštěni, než se vydali na další cestu do vzdálené vlasti.

Konečně 11. května projela Nadějkovem 4 auta se sovětskými vojáky, které lidé pozdravovali, mávali jim vstříc a provolávali jim slávu. Také oni odpovídali máváním, ale nezastavovali a pokračovali dále na Jistebnici. Brzy na to však přijížděly od Chyšek kolony motorových vozidel, jezdců na koních a zásobovacích vozů.

Z prvního projíždějícího auta vystoupil u kostela major a obklopen shlukem obyvatel promluvil k nim asi těmito slovy: "Rudá armáda nepřišla Čechům škodit, ale vyhnat a potrestat Němce, kteří mnoho zla v Rusku i jinde v Evropě natropili. Nechceme Vaši zem, u nás země mnoho, až Němce vyženeme, vrátíme se domů a Vy si tu budete žít po svém!" A my si s odstupem doby musíme říci: kdyby to tak

bývalo bylo, mohlo vše pokračovat opravdovým bratrstvím našich národů. Proslov byl odměněn potleskem a provoláváním slávy Rudé armádě, pak spustila místní kapela, stojící u pomníku padlých, zahrála ruskou píseň Volha a pak dále české písničky. Všiml jsem si, že kousek ode mne stál chlapec mladší než já, ve vojenské uniformě a radostně pozoroval muzikanty, jejichž nástroje se leskly v slunci a chlapani se náramně líbily. O něm nám řekl důstojník, že je to jeden z mnoha sirotků, které vojáci vzali s sebou, poněvadž byli bez domova. Oddíl po chvíli odjel a po něm následovaly ve dne v noci další a další kolony vozů a jezdců a zdálo se, že to nebude mít konce. Z povozů kývaly na pozdrav slovanské tváře, promíchané typy lidí z Asie.

Na krajnici silnice jim mávala děvčata v krojích a ostatní občané v tom, co právě měli na sobě. Vojáci, pokud se zastavili, podepisovali - mnohdy neumělou rukou - pohlednice, brali děti na vozy, aby je kus svezli. U hřbitova nám dětem rozdávali marmeládu, sušené švestky a machorku, kterou si balili do novinového papíru a tyto „papirosy“ kouřili. Dospělým rozdávali německé konzervy, zkrátka co měli, dávali. Na oplátku jim ženy přinášely buchty, koláče a vejce. V poloprázdných obchodech obdivovali sortiment a nemohli pochopit, že to vše je obchodníkově a ne státní. Nejvíce kupovali za válečné peníze tužky, papír, pohlednice a samozřejmě, dokud zásoby nedošly, i alkohol. Vyprahlo jim asi náramně, poněvadž vypili, co sehnali.

Po cestě si vyměňovali koně u velkostatku a u Karla Zdeňka, kterému za valacha dali klisnu na ohřebení, takže neprodělal. Jediný, kdo utrpěl újmu, byl zdejší obvodní lékař, před tím „revolucionář“, kterému sebrali automobil. Jinak snad kromě nějakého kola a hodinek, které se obojí těšilo jejich velké pozornosti, nikomu neuškodili. Pamatuji si, že některé menší skupinky se šly vykoupat do Mlýnského. Nazí běhali po břehu, házeli do vody ruční granáty a měli radost ze zabitých kaprů. Vůbec jim nevadilo, že my kluci stojíme hned vedle nich.

Poslední oddíly projížděly ještě v sobotu 12. května, kdy již houfy občanů podél cesty se pomalu ztenčovaly, poněvadž se lidé museli vracet ke své práci, která poslední dny stála.

To bylo to krásné v těch májových dnech roku 1945, ale abychom byli k historii a skutkům spravedliví, musím se zmínit ještě o těch negativních stránkách, které byly zbytečné, ale staly se a později o nich nikdo nevyprávěl.

Jak možná víte z vyprávění svých otců a dědů, byla v nadějkovském zámku po dobu války umístěna tzv. „Hitlerjugend“. Byli to chlapani 10ti až 14ti letí z Hamburku, aby byli chráněni před spojeneckými nálety. My všichni z dolní části Nadějkova jsme s některými i kamarádili a učili se navzájem německy a česky a za to jsme mohli v Mlýnském beztretně chytat ryby. Správcem a účetním byl u nich bývalý kapitán československé armády pan Římek. Když se blížil konec války, byly děti odsunuty a pan Římek, domnívající se, že v Nadějkově, kde za celou dobu své působnosti (na rozdíl od četníků, kteří honili po lesích vyhladovělé zajatce a odevzdávali je Němcům) nikomu neublížil, může v ústraní hubovské pily konec války přežít v klidu s manželkou a později přicestovavší dcerou, která byla leteckou dispečerkou v Brně a utekla před frontou. Jak hluboce se mýlil! Několik nadějkovských horlivých „revolucionářek“, aby ukázaly svou protiněmeckou činnost, došlo na pilu. Římek doma nebyl, a když viděl, co se děje, zmizel v neznámu. „Revolucionářky“ vyvlekly matku s dcerou před chalupu, svlékly je donaha a kopřivami a pruty je celou cestu šlehajíce, dohnaly je do zámku, kde je svěřily našim „partyzánům“ K. P., O. K., L. D, V. Š. a dalším. Víím, že je zavřeli do prádelny vedle vjezdu, odkud jsem slyšel pláč a naříkání. Shodou nešťastných náhod tehdy k večeru dorazil do Nadějkova oddíl asi 20 tatarských jezdců. Byli to silní muži s černými kníry, kteří mi připadali hrozní. Těm naši „partyzáni“ poskytli ubytování v zámku a obě ženy jim dali v plen. Co se dělo dál jsem slyšel jen z útržku hovorů, v kterých si o tom „partyzáni“ mezi sebou vyprávěli. Já jen víím, jak druhý den ráno po odjezdu Tatarů obě ženy, z nichž mladší osmnáctiletá byla v bezvědomí, zabalené v zakrvácených dekách odváželi na bryčce, pryč do tábořské nemocnice.

Druhou hroznou událostí byla tragedie lesníků z hájovny u Vlksic, kterou znám však jen z vyprávění. Tam za války lesník udal ruské zajatce, které Němci pak odvěkli. Dotyčný byl potom přeložen na lepší místo a do Vlksic dán jiný lesník s adjunktem. Nevím, kdo o události se zajatci Rusy informoval, ale do hájovny si došli pro ty dva nevinné a opodál je oba zastřelili.

Je zajímavé, že četníkům, kteří hony na zajatce organizovali, a ani jednomu místnímu výrostkovi, který zajatce v lese objevil, se nic nestalo, ani je nikdo neobvinil. Inu, spravedlnost je a byla vždy slepá, jen snad ty „Boží mlýny“ to potom spraví! U jednoho z hlavních aktérů nadějkovské eskapády, pokud víím, mlely dobře.

Tím končí moje vzpomínky na osvobození před 60 léty. Možná, že se Vám mé povídání zdálo nudné a dlouhé, ale chtěl jsem Vás, možná jako poslední pamětník té doby, pravdivě informovat i o tom, co jste možná nevěděli.

Milan Jindrák, 2005